

Indledning tema 2: E-læringskoncepter mellem teori og praksis

– ELYK-projektet – e-læring,
yderområder og klyngedannelse

Jørgen Bang

Lektor

Aarhus Universitet
jbang@imv.au.dk

Christian Dalsgaard

Lektor

Aarhus Universitet
cdalsgaard@tdm.au.dk

Dette nummer af Læring og Medier indeholder et særnummer, der præsenterer resultater fra ELYK-projektet - e-læring, yderområder og klyngedannelse - der har kørt i perioden 2009 - 2012. Projektet er et samarbejde mellem University College Sjælland, Roskilde Universitet, Syddansk Universitet og University College Syddanmark. ELYK er et forskningsbaseret innovationsprojekt, der har sat fokus på brugerdreven udvikling af nye e-læringskoncepter - både til uddannelsesinstitutioner og virksomheder:

"I ELYK-projektet blev der først udviklet og faciliteret klynger af små og mellemstore virksomheder i et netværk mellem virksomheder, viden- og uddannelsesinstitutioner i yderområderne i Region Syddanmark og Region Sjælland. Dernæst blev der etableret en række forsknings- projekter i de oprettede netværk, som via brugerdreven innovation udviklede en række forskellige e-lærings-løsninger med henblik på at styrke medarbejdernes kompetencer. Projektets idé har været at koble disse to målsætninger sammen på en måde, så de adresserer de tre tidligere omtalte erhvervspolitiske udfordringer, som er karakteristiske for de to regioners yderområder."

(ELYK-projektet - e-læring, yderområder og klyngedannelse, 2012)

Projektet omhandler brugerdrevne og eksperimentelle metoder og sigter mod udvikling af e-læringskoncepter til kompetenceudvikling og erhvervsuddannelse.

I dette LOM-særnummer bliver dele af ELYK-projektets resultater og erfaringer præsenteret i en videnskabelig form. Inden for rammen af ELYK-projektet sætter artiklerne fokus på udvikling af e-læringskoncepter med hovedvægten mod uddannelsesinstitutioner. Det har været hensigten, at artiklerne samlet set både rummer

diskussioner af teoretiske grundlag og rammesætninger for projektet og præsentationer af konkrete e-læringskoncepter. Derfor skal LOM-nummeret ses i en helhed, hvor nogle artikler har fokus på teoretiske diskussioner, mens andre i højere grad formidler erfaringer fra konkrete cases. Nummeret indeholder 1) cases, der præsenterer erfaringer med udvikling og implementering af e-læringskoncepter, 2) eksempler på begrebslige e-læringskoncepter, 3) modeller og processer for konceptudvikling og 4) teoretiske rammesætninger for e-læringskoncepter.

De første tre artikler sætter fokus på de teoretiske, metodiske og konceptuelle aspekter af ELYK-projektet.

Første artikel om *Brugerinvolvering i design af læreprocesser – refleksioner over et større forsknings- og udviklingsprojekt* af Simon Heilesen og Niels Henrik Helms præsenterer en teoretisk og begrebslig rammesætning for artiklerne om temaet ELYK. Artiklen sætter fokus på projektets omdrejningspunkt om brugerinvolvering og design i en diskussion af, hvordan man inddrager brugeren i designprocesser. Artiklen præsenterer ELYK-projektets firefelt-model, der har fungeret som model for tilrettelæggelse af processer for brugerdrevet innovation.

Ove Christensen, Karsten Gynther og Trine Brun Petersens artikel *Design-Based Research – introduktion til en forskningsmetode i udvikling af nye E-læringskoncepter og didaktisk design medieret af digitale teknologier* er primært en teoretisk artikel, der introducerer til forskningsmetoden Design-Based Research (DBR), der har dannet grundlag for mange af forsknings- og udviklingsaktiviteterne i ELYK-projektet. Artiklen præsenterer de grundlæggende karakteristika ved DBR og gennemgår forskningsmetodens forskellige faser. Centralt for artiklen er en præsentation af den innovationsmodel,

der er udviklet som led i ELYK-projektet. Modellen er udviklet med afsæt i DBR-traditionen og tilbyder en struktur for fire forskellige typer af forskningsopgaver. Nøgleordene for modellen er projektfremdrift, brugerinvolvering og vidensgenerering i forsknings- og udviklingsprojekter med fokus på udvikling af e-læringskoncepter. Artiklen danner således metodisk ramme om de øvrige artikler, der gør brug af innovationsmodellen.

Jens Jørgen Hansens artikel *At designe e-læring – E-læringsparadigmer, didaktiske modeller og didaktiske værktøjer* sætter fokus på muligheder og udfordringer for uddannelsesinstitutioner, der arbejder med at integrere e-læring. Artiklen anskuer begrebet e-læring på forskellige niveauer af uddannelsesinstitutioner, fra det overordnede uddannelsesperspektiv over organisering af læringsmiljøer til de konkrete undervisnings- og læringsaktiviteter. I artiklen diskuteres, hvordan man kan arbejde med e-læringskoncepter på alle niveauer. Endelig fremlægger artiklen casen ”NetAu: Netbaseret Akademiuddannelse”, der giver eksempler på, hvordan man kan udvikle e-læringskoncepter til støtte af de forskellige niveauer af uddannelsesinstitutioner. På de forskellige niveauer skelner artiklen mellem e-læringskoncepter i form af e-læringsparadigmer, didaktiske modeller og didaktiske værktøjer. Dermed fremlægger artiklen en rammesætning for at forstå en række centrale aspekter af arbejdet med integration af e-læring og med udvikling af e-læringskoncepter.

De sidste tre artikler med forbindelse til ELYK-projektet tager udgangspunkt i case-studier. På eksemplarisk vis demonstrer de hvordan den udviklede ELYK-model for brugerdrevet innovation – Firefeltmodellen - kan bringes i

anvendelse over for konkrete uddannelser og praksissituationer.

Fælles for artiklerne er at modellen tvinger udviklerne, som er identiske med artiklernes forfattere, til at inddrage teoretiske perspektiver både i deres analyser af eksisterende praksis og i udviklingen af nye løsninger. Samtidig løfter modellens krav til generaliseringer de indhøstede erfaringer op på en højere refleksionsniveau, der peger udover den enkelte case mod uddannelsessektoren som helhed.

Janne Gleerup, Simon Heilesen og Kevin Mogensens artikel om *Den digitale læringsbro. Brugerdrevet design i udviklingen af læringsprodukter* tager udgangspunkt i elektrikeruddannelsen på Center for Erhvervsuddannelser på Lolland og Falster (CELF). Efter en introduktion til casen og den anvendte metode til brugerdrevet innovation opsamles og analyseres de indsamlede iagttagelser. Artiklen fokuserer på centrale problemstillinger som formel/uformel læring, blended learning og virtuelle læringsmiljøer samt underviserens nye rolle. Til slut rundes artiklen af med at perspektivere relevansen af de indhøstede erfaring i forhold til uddannelsestænkningen i Danmark som helhed.

Artiklen *QR-koder – som didaktisk koncept* er skrevet af Dorthe Carlsen og Anna-Britt Krog og tager udgangspunkt i erhvervsskolernes lovpligtige arbejdsmiljøundervisning på "Transport og Logistik". EUC Syd, Lundsbjerg. Efter en kort introduktion til firefeltmodellens teoretiske og metodiske grundlag præsenteres og analyseres data, som er indsamlet fra den eksisterende undervisningspraksis. På den baggrund udvikles et nyt design for uddannelsen med inddragelse af mobillæring. Relevante videoklip om arbejdsmiljøproblemer gøres tilgængeligt for eleverne via QR-koder (Quick Response) og opgaver besvares gennem

brug af mobiltelefonen, bl.a. præsenterer og kommenterer eleverne arbejdsmiljøproblemer som videoklip. Projektets fremadrettede konklusion er ”at eleverne ved selv at producere små videoer går fra knowledge telling til knowledge transforming – fra at kopiere til at agere ”svar”.”

Den sidste artikel af Ove Christensen, Karsten Gynther og Trine Brun Petersen *Den digitale patientmappe – et redskab til forbedret didaktisk kommunikation i den privatpraktiserende fysioterapi* tager ikke udgangspunkt i en traditionel undervisningssituation, men i kommunikationen mellem patient og fysioterapeut i den private praksis. Firefeltsmodellen viser her sin styrke som almen innovationsmodel, der med udgangspunkt i en grundig analyse af daglig praksis og under inddragelse af relevante teoretiske perspektiver, kan udvikle en ny og bedre kommunikativ praksis. Patientens diagnose og behandlingsinstruktioner samles digitalt i patientmappen via tekst, billeder, lyd og video og deles over nettet mellem patient og fysioterapeut. Patientmappen er lige så meget patientens huskeseddel over øvelser der skal trænes, som det er fysioterapeutens journal.

Alt i alt bidrager disse artikler på konstruktiv måde til udviklingen af e-læring som blended learning-koncept i Danmark.